

Skládka gudrónov v kameňolome Srdce

V Devínskej Novej Vsi – mestskej časti Bratislavy – drieme asi 500 m nad obytnou zónou, na území CHKO Malé Karpaty, 33-ročná dosiaľ nezneutralizovaná nelegálna skládka nebezpečného odpadu, tzv. kyslých gudrónov. Tieto zvyšné produkty rafinácie ropy umiestnil do miestneho kameňolomu "Srdce" r. 1963 Slovnaft, n. p., v rámci likvidácie pozostatkov rafinérie Apollo, súvisiacej s výstavbou objektu Presscentrum v Bratislave.

Uloženie odpadu v tejto lokalite sa uskutočnilo na základe rozhodnutia ONV Bratislava-vidiek, napriek opätovnému nesúhlasu bývalého MNV v Devínskej Novej Vsi, čoho dôkazom sú archívne materiály na miestnom úrade.

Guadróny patria do kategórie nebezpečných odpadov, vyznačujú sa

toxicitou, mutagenitou, teratogenitou a karcinogenitou. Z hľadiska ekotoxikologického sú zaradené do IV. triedy vylúhovateľnosti, obsahujú okrem iného vo viazanej i voľnej forme kyselinu sírovú. Tento odpad je uložený na skládke umiestnenej v skrasovatenom karbonatickom prostredí, narušenom viacerými systémami sčasti otvorených puklín a zlomov.

Na podnet MČ Devínska Nová Ves sa Slovnaft, a. s., ako právny nástupca firmy Apollo, začal r. 1993 zaoberať problémom tejto nelegalizovanej skládky nebezpečného odpadu, t. j. zabezpečil prostredníctvom firmy Geotest, spol. s r. o., geologický prieskum lokality "Srdce" a jej okolia, pričom navrhol možnosti eliminácie vplyvov tohto odpadu. Na základe pripomienok

zástupcov MČ Devínska Nová Ves k záverečnej správe (r. 1994) objednal Slovnaft, a. s., doplnkový prieskum skládky gudrónov, ktorého oponentúra prebehla v novembri 1996. Na rokovaní sa okrem oponentov zúčastnili aj Slovnaftom prizvaní odborníci z univerzity a vedeckej sféry, zástupcovia Asociácie priemyslu a ochrany prírody (APOP), Slovenskej agentúry životného prostredia v Bratislave, Okresného úradu Bratislava IV a Magistrátu hl. m. SR Bratislavy.

Spracovateľ záverečnej správy (Geotest), spracovateľ rizikovej analýzy (Ekoconsult), ako aj SAŽP a väčšina oponentov na základe výsledkov prieskumu v lokalite "Srdce" podporili na záverečnom rokovaní jediný návrh zadávateľa prieskumných prác (Slovnaftu), týkajúci sa sanácie skládky: **zakonzervovanie gudrónov v tejto lokalite.**

Zástupcovia MČ Devínska Nová Ves hodnotili aktívny prístup Slovnaftu, a. s., k tejto 33 rokov starej záťaži kladne, poukázali však na znepokojujúce skutočnosti:

- Asi 30 000 t nebezpečných plastických gudrónov (obsahujúcich o. i. žieravinu kyselinu sírovú), ktoré v letnom období tvoria výlevy na povrchu skládky a pohlcujú vegetačný kryt, sa nachádza na bezprostrednom dotyku so záhradkárskou oblasťou a vo vzdialenosti 500 m od obytného súboru Podhorské (asi 70 m nad sídliskom).

- Guadróny sú uložené v krasovom horninovom prostredí, narušenom viacerými systémami sčasti otvorených puklín a zlomov, kde nemožno jednoznačne vylúčiť únik toxických výluhov do podlažia.

- Systém podzemných vôd v okolí skládky nie je dosiaľ riadne preskúmaný, pričom sa predpokladá hladina podzemných vôd v hĺbke asi 80 m.

- Katastrálne územie mestskej časti Devínska Nová Ves patrí do živej seizmotektonickej oblasti, čoho dôkazom je zvýšený výskyt

Plastické gudróny v letných mesiacoch vyvierajú na povrch a pohlcujú náletovú vegetáciu

radónu v ovzduší (rádiohygienická analýza potvrdila, že toto územie sa nachádza v oblasti stredného až vysokého radónového rizika).

Na záver len otázka – Možno naozaj vylúčiť ohrozenie kvality životného prostredia i zdravia miestneho obyvateľstva zapúzdrením skládky??

Katarína Zlochová

Literatúra

- Hricko, J. (edit.), 1995: Bratislava. Životné prostredie, abiotická zložka. Zborník z prac. seminára v rámci ENCY 1995. Geologický ústav D. Štúra, Bratislava.
- Geotest, 1996: Skládka gudrónov v kameňolome Srdce – Riziková analýza. Bratislava.

vý dopravný prostriedok. Zaujímavá bola najmä sekcia Risk Assessment (odhad rizika) chemických zlúčenín. Vytvorili sa mnohé modely, ktoré pomáhajú pochopiť vzájomné väzby medzi rôznymi živými systémami, ako aj riešiť konkrétne situácie. V tomto smere sa prezentovali najmä prednášajúci z Environmental Protection Agency (EPA) z USA a Holandska. V úvodných prednáškach sa poukázalo najmä na ohrozenie reprodukčných vlastností živočíchov v dôsledku vplyvu vybraných skupín xenobiôtik, čo prináša riziko redukcie až vymiznutia živočíšnych populácií (T. Coborn, WWF). Ďalším závažným aspektom je vplyv xenobiôtik z pohľadu funkčných deficiencií, napr. na inteligenciu, správanie sa a imunitu. Zo stretnutia vyšiel zborník súhrnov prednášok a posterov.

Eva Reichrtová

Siedme vedecké stretnutie SETAC-Europe

V Amsterdame sa v dňoch 6.–10. apríla 1997 konalo významné vedecké stretnutie odborníkov združených v Medzinárodnej spoločnosti environmentálnej toxikológie a chémie (Society of Environmental Toxicology and Chemistry – SETAC). Už z názvu spoločnosti je zrejmé, že ide o interdisciplinárnu vedeckú komunitu zapojenú do výskumu vplyvu chemických látok na živé organizmy v prostredí. Toto stretnutie malo okrem prezentácie a výmeny najnovších výsledkov v tejto oblasti aj širší všeobecnejší záber. Konali sa viaceré workshopy, ktoré mali za cieľ vypracovať komplexné prehľady súčasných poznatkov o vplyve chemických znečisťujúcich látok a odhade biologických rizík na prostredie a človeka podľa jednotlivých skupín látok, ako aj vytýčiť pre európske krajiny smery potrebného cieleného výskumu na ďalšie obdobie. Preto aj názov tohto stretnutia bol **Prospects for the European Environment beyond 2000 (Perspektívy životného prostredia v Európe po roku 2000)**.

Veľmi sympatické bolo už otvorenie podujatia prezidentom SETAC-u, ktorý prišiel na pódium na bicykli. Bolo to podčiarknutie významu ochranných opatrení voči

ďalšiemu vnášaniu chemických látok do životného prostredia. A skutočne, v Amsterdame je mimoriadne vysoký podiel účastníkov cestnej dopravy používajúcich nemotoro-

Uprednostňujú spotrebiteľa environmentálne vhodné výrobky?

Od r. 1989 sa zvyšuje podiel odpadov z obalov v celkovom množstve komunálneho odpadu, výrobky sa balia v menších objemoch a do náročnejších obalov. Príspevkom k riešeniu tohto problému by mal byť aj *Národný program environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov*, ktorý vyhlásil minister životného prostredia SR na Deň Zeme (22. 4. 1997). Tento program vychádza z predpokladu, že väčšina spotrebiteľov nemá dostatok informácií. Mal by im pomôcť pri rozhodovaní a usmerniť ich na tovary, ktoré budú mať označenie **environmentálne vhodné výrobok**.

Jedna časť problému je vyvinúť objektívne metódy hodnotenia environmentálnej vhodnosti výro-

kov a pripraviť smernice s relevantnými podmienkami na získanie označenia. Druhá, principiálna časť, sa týka aplikácie programu, zavedenia pojmu environmentálne vhodný výrobok do povedomia verejnosti a ovplyvnenie spotrebiteľských návykov. Tu pociťujeme nedostatok verejne prístupných nekomerčných štúdií, ktoré by sa zaoberali problematikou zmeny spotrebiteľských návykov v podmienkach Slovenska. Jedna vznikla na pôde Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v rámci diplomovej práce v odbore Environmentalistika.

Autorka v práci *Analýza motivácie spotrebiteľského správania sa z hľadiska jeho environmentálnych dôsledkov* zisťovala aktuálne prevažujúce moti-